

Η Κυπριοπούλα / Kipriopoula - €5

Έκδοση Issue	Κωδικός Code	Ποσότητα Quantity	Αύξων αριθμός Serial Number Range	Εταιρεία Company
11/2008	0108CE	1.000	60.143.000-60.143.999	Gennet/Gemplus

Παραδοσιακή Κυπριακή Ενδυμασία - Η ΚΥΠΡΙΟΠΟΥΛΑ

Η ενδυμασία είναι μέρος της εθνικής ταυτότητας κάθε λαού. Διαλαμβάνει όλα τα διακριτικά στοιχεία, που καθορίζουν την προέλευση, τη γεωγραφική του θέση, τις ασχολίες του, τον πολιτισμό του και τις επιδράσεις που κατά καιρούς δέχθηκε, από κατακτητές, συστηματικούς περιηγητές ή απλούς επισκέπτες.

Μέσα από τη μακραίωνη και πλούσια, σε εναλλαγές γεγονότων, ιστορία της Κύπρου, η κυπριακή ενδυμασία φυσικό ήταν, στην εξελικτική της πορεία, να δεχθεί πλείστες επιδράσεις. Ωστόσο, από μια χρονική περίοδο και μετά (με το τέλος της Φραγκοκρατίας) η κυπριακή ενδυμασία αναπτύσσει μια διαχρονικότητα και διατηρείται έτσι μέχρι και τα νεότερα χρόνια (μετά την απελευθέρωση της Κύπρου από την Αγγλική Αποικιοκρατία) και σε μερικά χωριά μάλιστα, μέχρι και το 1974. Γι' αυτό και η ενδυμασία αυτή καθιερώθηκε ως η κατ' εξοχήν λαϊκή, παραδοσιακή ενδυμασία της Κύπρου και δέθηκε αναπόσπαστα με τις παραδοσιακές πολιτιστικές μας εκδηλώσεις.

Τα υφάσματα, από τα οποία φτιάχνονταν οι παραδοσιακές μας ενδυμασίες, ήταν κυρίως βαμβακερά, για καθημερινή χρήση και μεταξωτά, για τις επίσημες εμφανίσεις σε γάμους και γιορτές. Αξίζει να σημειωθεί ότι από επαρχία σε επαρχία κι από περιοχή σε περιοχή η ενδυμασία παρουσίαζε μια ιδιαίτερη, χαρακτηριστική τοπική παραλλαγή.

Η γυναικεία ενδυμασία ήταν απλή και συντηρητική. Βασικό κομμάτι της ενδυμασίας, ήταν ένα μακρύ, κουμπωτό, πουκάμισο (βαμβακερό ή μεταξωτό) που έφτανε μέχρι κάτω από το γόνατο και είχε πολύ πλατιά μανίκια με ιδιότυπη διακόσμηση. Κάτω από το πουκάμισο αυτό φοριόντουσαν μακριά βρακιά, που έφταναν μέχρι τον αστράγαλο και στο σημείο εκείνο σχημάτιζαν σουρίσα κι ονομάζονταν «φουκάρη» ή «φουκαρούδι». Φτιάχνονταν από βαμβακερό ύφασμα και τα πιο επίσημα βρακιά ήταν από μετάξι και στο κάτω μέρος είχαν πλούσιο κέντημα υφασμένο στον αργαλειό, από μεταξωτά κουκούλια κλωσμένα και βαμμένα σε ζωράφ φανταχτερά χρώματα.

Πάνω από το μακρύ πουκάμισο φορούσαν τη «σαγιά» φόρεμα μακρύ, ανοικτό μπροστά μέχρι κάτω, από αλατζιά (πιο παλιά από μεταξοβαμβακερό ύφασμα, ριγέ) και σχιστό στα πλάγια. Τα μανίκια ήταν μακριά και πλατιά, ανοικτά από τον αγκώνα και κάτω. Άλλη εξωτερική ενδυμασία ήταν το «φουστάνι», μονοκόμματο φόρεμα, με μέση και πιέτες, που επικράτησε μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα. Μαζί με το φόρεμα φορούσαν και ποδιά, κεντημένη για τις γιορτές και απλή για τις καθημερινές. Απαραίτητο συμπλήρωμα της ενδυμασίας ο κεφαλόδεσμος, η «κουρούκλα». Πρόκειται για λεπτό βαμβακερό μαντίλι σε διάφορα χρώματα. Οι νέες φορούσαν πράσινο ή στο χρώμα του κρασιού κι οι ηλικιωμένες σε χρώμα καφέ. Πιο παλιά, τα μαντίλια ήταν κεντημένα στις 4 γωνίες με σταυροβελονιά. Αργότερα τυπώνονταν με διάφορα αυθεντικά σχέδια με ξύλινα καλούπια, από ειδικούς τεχνίτες, τους μαντιλάρηδες. Φτιάχνονταν επίσης και μεταξωτά μαντίλια στο Κοιλάνι.

Από τον 19ο αιώνα στις πόλεις η «σαγιά» αντικαταστάθηκε με τη λεγόμενη στολή της Αμαλίας. Αποτελείτο από τη «σάρκα», κοντή εφαρμοστή ζακέτα, με μεγάλο άνοιγμα στο στήθος, με επίρραπτο χρυσοκέντημα γύρω στις άκρες και στα μανίκια και από μεταξωτή ή βαμβακερή, ζωηρόχρωμη φούστα. Στο κεφάλι φορούσαν σκουροκόκκινο φέσι, με φούντα, ή σταμπωτό κεφαλόδεσμο, δεμένο στο πλάι του κεφαλιού ψηλά, για να φαίνεται η πιπίλα. Τον κεφαλόδεσμο συμπλήρωνε καρφίτσα ή τεχνητά λουλούδια από μαργαριτάρι.

Σημείωση: Χρήση πληροφοριών από τη μελέτη της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας του Υπουργείου Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Traditional Costume of Cyprus

WOMEN

Traditional dress is a key aspect of every nation's identity. It features all those distinctive elements, which reveal a people's origins, geographical location, occupations and culture, as well as the influences that they have absorbed from foreign rulers, systematic visitors and others.

During the long history of Cyprus, which saw a plethora of enormous changes, it was only natural that as things developed, traditional dress would take in a host of outside influences. Nevertheless, from a specific era (the end of Frankish rule) onwards, traditional costume in Cyprus took on a permanence that lasted until recent times (following the island's liberation from British colonial rule) and in some villages up to 1974. For this reason, this form of dress is identifiable as the typical traditional folk costume of Cyprus and has become an integral part of our traditional cultural events.

The fabrics, from which our traditional costume was made, were mainly cotton (for everyday wear) and silk for formal occasions such as weddings and other special occasions. It is noteworthy that from one district to another and from one area to another, traditional dress had its own particular local variations.

The traditional women's costume was simple and conservative. A basic element was a long, buttoned chemise (in cotton or silk) that reached below the knee and had very wide, decorated sleeves. Beneath the chemise were long pantalettes that gathered at the ankle and were called 'foukari' or 'foukaroudhi' in Cypriot dialect. They were made of cotton material while the most dressy pantalettes were of silk and had rich woven embroidery and silkworm cocoons sewn and in dyed, bright colours at the ankles.

Over the long chemise they wore the 'sayia'. This was a long dress, open all the way down the front, made of homespun 'alatzia' (previously from a silk and cotton blend, striped) and slit at the sides. The sleeves were long and wide, open from the elbow down. The other outer garment was the 'foustani', a one-piece dress, pinched at the waist and pleated, which continued to be worn until the middle of the 20th century. Over the dress they also wore an apron, embroidered for special occasions and plain for everyday wear. Finally, an essential part of the costume was the headscarf or 'kouroukla'. This was a thin cotton scarf and it came in various colours. Young women wore green or burgundy while older women would wear a brown version. In earlier times, these scarves were embroidered in cross-stitch at the four corners. Later they were printed with various authentic patterns from wooden stamps by specialist craftsmen known as 'mantiliarides' ('scarfmen'). In Koilani village, silk scarves were also made.

From the 19th century onwards, the 'sayia' was replaced in the towns by the so-called 'Amalia dress.' This comprised the 'sarka,' a short, fitted jacket with a large opening at the bust, with gold braid around the edges and on the sleeves, and a brightly-coloured silk or cotton skirt. On their heads the women wore a dark red fez with a tassel or a printed head scarf, tied high on the side of the head so as to show the tassel. The headscarf was set off by a brooch or pearls in the shape of flowers.

Note: Information from the study by the Cyprus Handicraft Service of the Ministry of Commerce, Industry and Tourism.